

NATIONAL SENIOR CERTIFICATE EXAMINATION
NOVEMBER 2014

SEPEDI LELEME LA GAE: LEPHEPHE II
SEPEDI HOME LANGUAGE: PAPER II

Nako: Diiri tše 3

100 Meputso

HLOKOMELA

1. Lephephe le le na le matlakala a 6. Kgonthišiša gore matlakala a feletše.
 2. Araba dipotšišo ka moka, gomme o šomiše mareo a maleba a Sepedi.
 3. O tla lahlegelwa ke meputso ka mopeleto wo o fošagetšego.
 4. Ngwala ka bothakga.
-

KAROLO YA A DINGWALO/DINGWALWA**POTŠIŠO YA 1 MOTHUPI, P. 1977 – LEHUFA**

Araba potšišo ye **TELELE** goba ya **SETSOPOLWA**. Ge o kgethile ye telele go potšišo ya 1.1, kgonthišiša gore o arabe potšišo ya setsopolwa go potšišo ya 1.2.

- 1.1 1.1.1 Ruri lehufa le senyetša motho/batho lethabo le dilo tše dibotse tšeo ba nago le tšona. Na wena o dumelelana le se goba aowa? Tšwa tema. (15)

GOBA

- 1.1.2 Bala setsopolwa se ka šedi gore o tle o kgone go araba dipotšišo tša go se latela:

SETSOPOLWA SA A

Ntshepe:	Gabotsebotse lerato lela la rena la kua Soweto le kae?
Ntlogeleng:	Goreng o botšiša nna? Ke nna yo nkabego ke go botšiša.
Ntshepe:	Ke ra gore ke eng seo se tsenego lerato la rena ka bogare?
Ntlogeleng:	Akere o itše go fihla mo Motetema wa iphetoša sebekamethepa? Ga o sa hlaola gore o tšea bafe o bea bafe.
Ntshepe:	Nna ga ka fetoga mogatšaka, ke wena o mphetogetšego.
Ntlogeleng:	Nna o se mphare ka bobbe, Ntshepe. O ile wa mpona ke gerema le banna ba basadi ba bangwe?
Ntshepe:	A nna o ile wa mpona?
Ntlogeleng:	Ntshepe, nna ke lapišitšwe ke go bolela selo se tee gantši mo nkego ga ke di gape gabotse. A o nyaka go nkgapeletša gore ke kgolwe maaka a gago?
Ntshepe:	Ga se gore ke a go gapeletša, mogatšaka, ke no ba ke nyaka gore o kwešiše ge ke re ke sa le Ntshepe wa kgale. Ga se go fetoge selo mo go nna.
Ntlogeleng:	Tšeo o tlo di botša bao ba sa tsebego selo ka ga motho. Ge e le nna morwedi wa yo mongwe o ka se tsoge wa nkgelediša meetse ka sebjana sa go dutla.
Ntshepe:	(<i>O fapanya menwana</i>) Sefapano, nna ga ke ratane ka ntle le wena.
Ntlogeleng:	Le ge o ka šupa godimo bjang le bjang nna ga o ntšhoše. Moloi ga nke a dumela gore o a loya.

(Letl. 25)

- (a) Na go ya ka poledišano ye, ke efe thuto ye motho a ka ithutago go tšwa go yona? (7)

- (b) Go ya ka poledišano ya Lerato le mooki go molaleng gore Radithekisi o be a hlōriša Lerato. Nke o tšweletše dithulano tšeo di bilego gona ka pukung magareng ga Lerato le Radithekisi. (8)

- 1.2 1.2.1 'Batho ba go swana le Lerato ba sa le gona ebile ba bohlokwa mo setšhabeng.' Dumela ntlha ye ka go lebelela semelo sa Lerato gomme o šitlele ka mabaka a go kwagala go tšwa pukung. (15)

GOBA

- 1.2.2 Bala setsopolwa se ka šedi gore o tle o kgone go araba dipotšišo tša go se latela:

SETSOPOLWA SA B

Mooki: Gona ga go kwešišege gore ⁽ⁱ⁾**ke mang yo a go bešitšego, ngwanešo.** A ga o iše taba ye maphodiseng?

Lerato: Maphodiseng gona nka se kgone Mooki. Ga ke nyake go hlwa ke tsenya monna wa ka mahlo a batho.

Mooki: A ga o tšhoge gore o tlo fetša a go bolaile?

Lerato: Bokaone a mpolaye go na le gore ke mo swariše. Le gona ge a mpolaile o tlo ba a nkhutšišitše mathata a mantši. (*Setunyana*) Ke tloga ke rata monna yola, Mooki.

Mooki: Go mo rata o ka no mo rata eupša ⁽ⁱⁱ⁾**lerato leo le tlo fetša le go išitše ga maotwanahunyela.**

Lerato: Lebitla la mosadi ke bogadi, Mooki. Le nna ⁽ⁱⁱⁱ⁾**ke tla no inama sa ntshela.** Mohlomongwe le go fetoga o tlo fetoga.

Mooki: Ditaba tša gago ke a di kwa, Mohumagadi. (*Go tsena Monamudi*) Ebile moeng wa gago šole o tla mono go rena. Enwa dihlare tše ke le šuthelele. (*O a mo nweša*) Nna ke sa bona balwetši ba bangwe. (*O kgorometša koloyana ya gagwe*)

(Letl. 35)

- (a) Na ke efe taba yeo Lerato a bego a swanetše go e iša maphodiseng? Hlaloša ditiragalo tša gona ka botlalo. (2)
- (b) Nke o hlaloše mafoko a a ngwadilwego ka bokoto go ya ka mo a šomišitšwego ka gona mo setsopolweng. (3)
- (c) Na o kwana le Mooki ge a bolela gore Lerato o tlo fetša a bolailwe? Tšwa tema. (4)
- (d) Na wena maikutlo a gago ke afe mabapi le batho ba go swana le boLerato? Hlaloša maemo a gago gabotse. (3)
- (e) Ke maele afe ao o bego o ka a neela Lerato malebana le maemo ao a lego go wona? Hlaloša ka mabaka a go kwagala. (3)

[30]

BOPAPE, H. D. N. 2008 – LENONG LA GAUTA

Araba potšišo e tee go tše di latelago. Ge o kgethile go araba potšišo ya **2.1** go **2**, kgonthišiša gore o arabe ya **3.2** go **3**.

POTŠIŠO YA 2

- 2.1 Ahlaahla semelo sa Brenda ka botlalo gomme o se lebale go fahlela ka mabaka a go kgodiša.

Teori: (2)
Dintlha: (8)

GOBA

- 2.2 Na wena ge o bala padi ye, o bona Bopape a be a leka go tšweletša nako le lefelo tša mohuta mang? Ahlaahla le go kgonthiša nnete ya taba ye ka go šitlela ka mehlala ya maleba

Teori: (2)
Dintlha: (8)

[10]**BOPAPE, H. D. N. 2008 – LENONG LA GAUTA****POTŠIŠO YA 3**

- 3.1 Sekaseka ka fao mongwadi a kgonneg/paletšwego go tšweletša morero/molaetša wa paditseka ye ka gona.

- Teori: (3)
- Dintlha: (15)

Polelo e tla abelwa meputso ye mebedi: (2)

GOBA

- 3.2 Ahlaahla thulaganyo ya padi ye go ya ka dikokwane tše di latelago:

- Teori: (2)
- Kalotaba: (1)
- Phekgogo: (1)
- Kgakgano/Thulano: (10)
- Sehloa: (2)
- Tlemollo ya lehuto: (2)

Polelo e tla abelwa meputso ye mebedi: (2)

[20]

60 meputso

KAROLO YA B DINGWALWAŠOMIŠWA**POTŠIŠO YA 4**

Araba potšišo e TEE go tše tharo tše di latelago. Sengwalo sa gago se be botelele bja go lekana mantšu a 180 go iša go a 200.

- 4.1 Dikantorong tša geno tša mmasepala go nyakega mongwaledi. Romela **boitsebišophelo (CV)** bja gago e le taetšo ya go kgopela mošomo woo.

GOBA

- 4.2 Ngwala **poledišano** magareng ga gago le moithutikawena mabapi le palo ya bafsa bao ba imago sekolong sa geno.

GOBA

- 4.3 Ge o be o ile go etela bokokoago kua magaeng, o ile wa lemoga gore ke malapa a mantši go feta ka moo o bego o gopola ka gona ao a nago le tlhokego ya dijo le diaparo. Ngwalela modirelaleago wa tikologo ya geno **lengwalo** o mo kgopele gore a tle a lekole malapa ao a nyakago thušo go tšwa go mmušo.

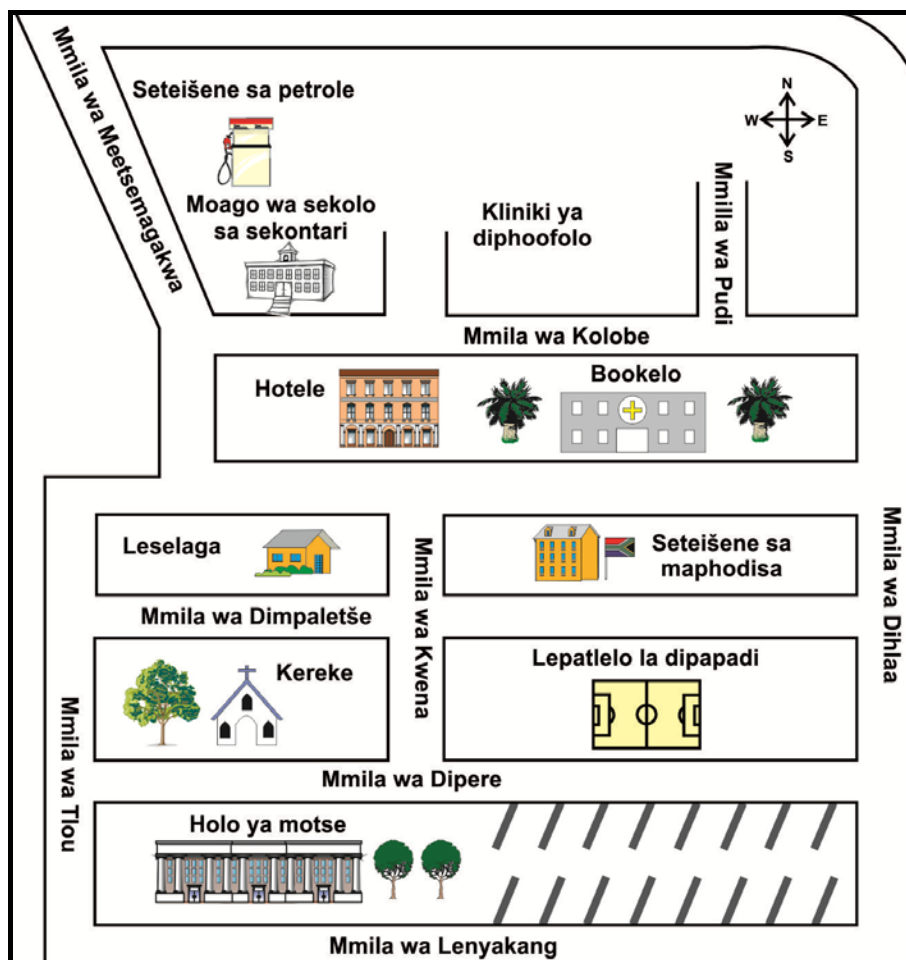
[20]

POTŠIŠO YA 5

Araba potšišo e TEE go tše tharo tše di latelago. Sengwalo sa gago se be botelele bja go lekana mantšu a 100 go iša go a 120.

- 5.1 Diriša seswantšho se sa ka tlase go ngwalela malome wa gago **ditšhupetšo** go tloga holong ya motse go ya sekolong go tlo tšea moratho wa gago yo a robegilego leoto go mo iša bookelong. Ka ge malome wa gago a sa tsebe motse wo wa geno, mo ngwalele ditšhupetšo tše dingwe tša go tloga sekolong go ya bookelong.

Ela hloko: Karabo ya gago e fe kakanyo ya monabo, e laetše mafelo a bohlokwa ao a swanetšego go a bona goba go a feta. O leke le go tšweletša maswao a tsela. O tepoge tseleng bonnyane gane.

- 5.2 Batswadi ba gago ba nyaka go bula kgwebo ya go šomiša dikhomphutha le Inthanete. Bjale wena thala **phoustara** yeo ka yona o tla lemošago batho ka ga ditirelo ka moka tšeo kgwebo e tla bago le tšona. O se lebale go laetša le gore tirelo ye nngwe le ye nngwe e bitša bokae.
- 5.3 Romela mogwera wa gago **karata** ya go mo laetša go tla dijong tša mantšiboa kua ga geno. Mo neele lebaka la gore ke ka lebaka la eng o mo laetša.

[20]

40 meputso

Palomoka: 100 meputso